

بخش صوت دستگاه‌های مختلف

هدف کلی آزمایش

بررسی عملی طبقات صوتی گیرنده رادیویی در شرایط DC و AC.

هدف‌های رفتاری: در پایان این آزمایش، از فرآیند انتظار می‌رود :

- با استفاده از مقادیر اندازه‌گیری شده بهره ولتاژ مدار را محاسبه کند.
- مشخصات IC مورد آزمایش را از کتاب اطلاعات استخراج و تشریح کند.
- گزارش کار جامعی از مراحل اجرای آزمایش‌ها تهیه کند و آن را در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی بنویسد (خارج از محیط آزمایشگاه).
- کلیه هدف‌های رفتاری در حیطه عاطفی را که در آزمایش ۱ آمده است، در این آزمایش نیز مورد توجه قرار دهد.
- به سوالات نظری و کارگاهی آزمایش شماره ۱۴ پاسخ دهد.
- مدار طبقه صوت را بررسی و تشریح کند.
- چند نمونه آی‌سی آمپلی‌فایر صوت را معرفی کند.
- یک نمونه مدار صوت با آی‌سی را انتخاب کند.
- مدار طبقه تقویت‌کننده صوتی با آی‌سی را روی برد بیندد.
- ولتاژ DC نقاط مختلف مدار را اندازه‌گیری کند.
- به وسیله سیگنال ژنراتور صوتی، به ورودی مدار سیگنالی اعمال کند.
- سیگنال نقاط مختلف (ورودی و خروجی) مدار را مشاهده و ترسیم کند.

۱۵-۱-اطلاعات اولیه

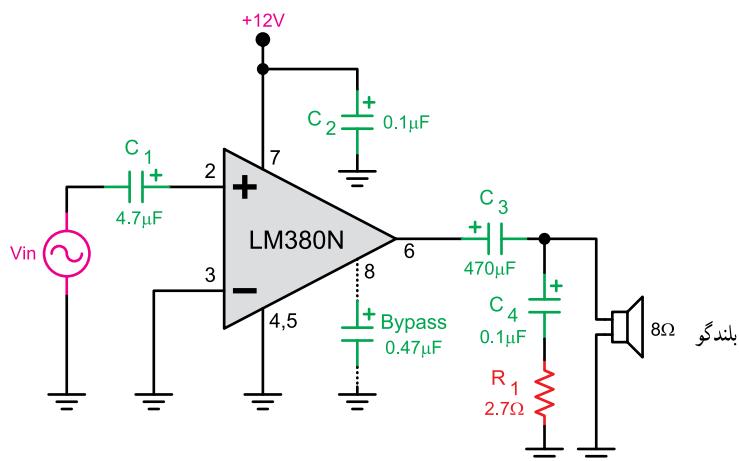
با استفاده از آی‌سی LM^{۳۸۰} نشان داده شده است. با توجه به امکانات موجود، انتخاب نوع آی‌سی و مدار آن به عهده مریبان آزمایشگاه است.

به جای آی‌سی LM^{۳۸۰} می‌توانید از هر نوع آی‌سی آمپلی‌فایر صوتی، که در بازار موجود است، استفاده کنید. توجه داشته باشید که مدار آی‌سی انتخاب شده باید با Data sheet آن تطبیق داده شود. برای کسب نتیجه مطلوب و سریع، از آی‌سی‌هایی استفاده کنید که قطعات جانبی آن محدود و کم باشد.

طبقات تقویت ولتاژ و قدرت صوت، که قبل از بلندگو در رادیو قرار می‌گیرند، جریان مورد نیاز بلندگو را تأمین می‌کنند.

امروزه از مدارهای متنوعی برای طبقات صوتی رادیو استفاده می‌شود. آی‌سی‌های تقویت‌کننده صوت کاربرد زیادی در گیرنده‌های رادیویی دارند. در این آزمایش، آی‌سی LM^{۳۸۰} یا LM^{۳۸۶} یا LA^{۴۱۰۰} یا هر نوع آی‌سی تقویت‌کننده قدرت صوت متداول در بازار از نظر DC و AC مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در شکل ۱۵-۱، یک نمونه مدار کامل تقویت‌کننده صوتی

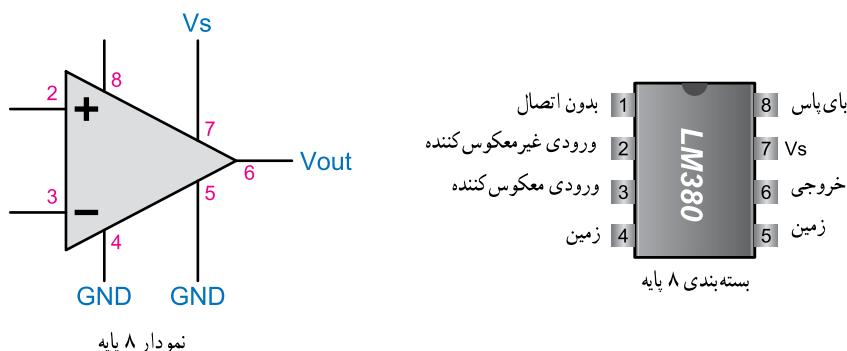


شکل ۱۵-۱- مدار کامل تقویت‌کننده صوتی با آی‌سی LM^{۳۸۰N}

آزمایش ۱۵

آی‌سی LM^{۳۸۰} در بسته‌بندی‌های ۸ و ۱۴ پایه وجود دارد،

در شکل ۱۵-۲، نمودار ۸ پایه این آی‌سی نشان داده شده است.



شکل ۱۵-۲- نمودار و بسته‌بندی تقویت‌کننده قدرت LM^{۳۸۰}

بیشترین ولتاژ آن آی سی در برابر ۲۲ ولت و کمترین مقدار آن ۸ ولت است.

مشیت تعذیب به پایه ۷ و منفی آن به پایه های ۴ و ۵ متصل می شود.

بهره ولتاژ این آی سی در برابر ۵۰ مثبته است. سیگال ورودی به پایه ۲ (ورودی غیرمعکوس کننده)

اعمال می شود و سیگنال خروجی از پایه ۶ آی سی دریافت می شود. در شکل ۱۵-۱، مقاومت R_1 همراه با حاضن C_1 برای

جلوگیری از نوسانات ناخواسته مدار است.

فعالیت فوق برنامه ویژه هنرجویان علاوه‌مند

با مراجعه به منابع مختلف، اطلاعات مربوط به چند نمونه آی سی تقویت قدرت صوت را (از جمله آی سی های ذکر شده در این آزمایش) استخراج و به کلاس ارائه نمایید و در مورد ساختمان داخلی آنها توضیح دهید.

◀ برای مشاهده سیگال، ابتدا تعذیب مدار را قطع کنید.

سپس پروب اسیلوسکوپ را به قطعه مورد نظر اتصال دهید و مجددًا تعذیب مدار را وصل کنید.

۱۵-۲- دستورهای حفاظت و ایمنی

◀ برای جلوگیری از آلودگی صوتی، پس از اطمینان از صحت کار مدار توسط بلندگو، به جای بلندگو یک مقاومت 10Ω یک وات قرار دهید. در این شرایط، مقاومت به جای بلندگو انرژی صوتی را به حرارت تبدیل می کند.

◀ از اتصال مستقیم پروب مولتی متر یا اسیلوسکوپ به پایه های آی سی جداً خودداری کنید. برای اندازه گیری ولتاژ پایه های آی سی از نقاط مشخص شده در دستور کار استفاده نمایید.

◀ وسائل و ابزار کار را به طور صحیح به کار ببرید.

◀ هنگام کار با وسائل و مدارهای آزمایشگاهی، در شرایطی که مدار روشن است، مراقب باشید موقع استفاده از پروب و وسائل اندازه گیری، اتصال کوتاه در مدار رخ ندهد.

◀ حتیاً از وسائل و ابزارهایی استفاده کنید که دسته آن، عایق باشد (مانند پیچ گوشته، دمباریک و ...).

◀ از وسائل و دستگاههای موجود در آزمایشگاه، مانند وسائل شخصی خود، مراقبت کنید.

◀ هنگام کار در آزمایشگاه نظم و مقررات را کاملاً رعایت کنید.

۱۵-۳- قطعات و تجهیزات مورد نیاز

● سیگال ژنراتور AF، یک دستگاه

● مولتی متر دیجیتالی، یک دستگاه

● اسیلوسکوپ دو کاناله، یک دستگاه

● منبع تعذیب، یک دستگاه

● برد بُرد، یک عدد

● آی سی $LM380$ ، یک عدد

● خازن های الکتروولتی، $470\mu F$ ، $47\mu F$ و $25\mu F$ تعداد مورد نیاز

● خازن nF 10^{-10} دو عدد، $470nF$ یک عدد

● مقاومت 75Ω $2/2$ نیم وات، یک عدد

● بلندگو 8A ، یک عدد

۱۵-۴-مراحل اجرای آزمایش

هدف کلی آزمایش مجدداً در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی نوشته شود.

۱۵-۴-۱ مدار تقویت کننده قدرت صوتی (شکل ۱۵-۱) را روی بردبرد بیندید.

پس از بستن مدار حتماً یک بار دیگر اتصال‌ها را بررسی کنید تا استباهی در بستن مدار وجود نداشته باشد.

۱۵-۴-۲ منبع تغذیه را روشن کنید و آن را روی ولتاژ مورد نیاز مدار قرار دهید.

۱۵-۴-۳* به کمک مولتی‌متر دیجیتال، ولتاژ نقاط آزمایشی مدار را نسبت به شاسی اندازه بگیرید و نتایج را در جدول ۱۵-۱، یادداشت کنید.

۱۵-۴-۴ سیگنال ژنراتور AF را روی فرکانس یک کیلوهرتز تنظیم کنید و خروجی آن را به ورودی مدار تقویت کننده صوتی متصل کنید.

۱۵-۴-۵ سیگنال ژنراتور را روشن کنید و اسیلوسکوپ را به دو سر بلندگو متصل کنید. دامنه ولتاژ خروجی سیگنال ژنراتور را طوری تنظیم کنید که دامنه سیگنال مشاهده شده روی صفحه اسیلوسکوپ ماکریم و بدون اعوجاج باشد، در این حالت باید صدای ژن صوتی یک کیلوهرتز از بلندگو شنیده شود.

۱۵-۴-۶* شکل موج مشاهده شده را روی نمودار ۱۵-۱ در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی رسم کنید و مقادیر پیک تا پیک و فرکانس آن را اندازه بگیرید. سپس نتیجه را یادداشت کنید.

۱۵-۴-۷* به وسیله اسیلوسکوپ شکل موج پایه

آزمایش ۱۵

۱۵-۵-نتایج آزمایش

آن‌چه را که در این آزمایش آموخته اید به اختصار شرح دهید.

۶-۱۵-الگوی پرسش

به سؤالات الگوی پرسش در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی پاسخ دهید.

۱۵-۶-۱ مقدار پیک تا پیک ولتاژ دوسر بلندگو، چه رابطه‌ای با ولتاژ تغذیه آئی سی دارد؟

۱۵-۶-۲ آیا در تمام نقاط مدار، ولتاژ DC وجود دارد؟ چرا؟

۱۵-۶-۳ چگونه می‌توان، توان DC (درباره از خط تغذیه DC) را اندازه گرفت؟ توضیح دهید.

سیگنال ژنراتور RF به عنوان فرستنده AM

هدف کلی آزمایش

استفاده از سیگنال ژنراتور رادیویی (RF) به عنوان یک فرستنده کوچک AM

هدف‌های رفتاری: در پایان این آزمایش، از فرآیند انتظار می‌رود:

- به سوالات آزمون نظری و کارگاهی آزمایش شماره ۱۵ پاسخ دهد.
 - فرکانس سیگنال ژنراتور RF را در وسط باند MW تنظیم کند.
 - سیگنال ژنراتور RF را روی مدولاسیون داخلی بگذارد.
 - با توجه به فرکانس سیگنال ژنراتور RF و طول کارگاه، آتن $\frac{\lambda}{4}$ یا کسری از $\frac{\lambda}{4}$ (مناسب ترین طول باتوجه به فضای کارگاه) را محاسبه کند.
 - آتن نصب شده در فضای کارگاه را با محاسبات خود مقایسه کند.
 - خروجی سیگنال ژنراتور RF میز کار خود را به یک سیم کوتاه که مضربی از $\frac{\lambda}{4}$ است (مثلًا $\frac{\lambda}{8}$ یا $\frac{\lambda}{16}$...) وصل کند.
 - گیرنده AM را روی موج MW قرار دهد و آن را روشن کند و ایستگاه مورد نظر را دریافت کند.
 - فرکانس سیگنال ژنراتور RF و فرکانس موج گیرنده رادیو را یادداشت کند و آن‌ها را با هم مقایسه نماید.
 - با استفاده از اسیلوسکوپ، شکل موج مدوله شده، در خروجی فرستنده را رسم کند.
 - توسط اسیلوسکوپ، شکل موج مدوله شده را قبل و بعد از آشکارساز در گیرنده رسم کند.
 - شکل موج‌های مدوله شده و آشکارساز را با هم مقایسه کند.
 - با استفاده از یک سیگنال ژنراتور AF و وضعیت EXT-Mode، سیگنال ژنراتور RF، موج سینوسی دیگری را روی ایستگاه
- در صورت داشتن زمان اضافی، اجرای موارد زیر توصیه می‌شود.
- سیگنال ژنراتور AF را روی ۱ KHz موج مربعی قرار دهد.
 - موج مدوله شده در فرستنده و موج آشکارشده در گیرنده را رسم کند.
 - موج مدوله شده و آشکارشده را با هم مقایسه کند.
 - با استفاده از یک تقویت‌کننده صوتی، صدای خود را با استفاده از سیگنال ژنراتور AF مدوله کند و توسط گیرنده آن را دریافت نماید.
 - گزارش کار جامعی از مراحل اجرای آزمایش‌ها تهیه کند و آن را در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی بنویسد (خارج از محیط آزمایشگاه).
 - کلیه هدف‌های رفتاری در حیطه عاطفی را که در آزمایش ۱ آمده است را در این آزمایش نیز مورد توجه قرار دهد.

۱۶-۱-اطلاعات اولیه

کارگاه را بدست می آوریم. در صورتی که مضرب $\frac{\lambda}{4}$ و یا $\frac{\lambda}{8}$

یا $\frac{\lambda}{16}$ و یا $\frac{\lambda}{32}$ از 25° متر را محاسبه کنیم عددی که با طول کارگاه هم خوانی دارد طول آتن مناسب است:

$$\frac{\lambda}{4} = \frac{25^{\circ}}{4} = 62.5 \text{ m}$$

$$\frac{\lambda}{8} = \frac{25^{\circ}}{8} = 31.25 \text{ m}$$

$$\frac{\lambda}{16} = \frac{25^{\circ}}{16} = 15.625 \text{ m}$$

$$\text{متر } 8 = \frac{25^{\circ}}{32} = 7.8125 \text{ m} \approx 8 \text{ m}$$

چون طول کارگاه 10° متر است، سیمی به طول ۸ متر به عنوان آتن انتخاب می شود.

۱۶-۱-۳-محاسبه طول آتن برای سیگنال ژنراتور

روی میز: مشابه روشی که برای محاسبه طول آتن برای کارگاه اجراسد، عمل می کنیم، طول آتن روی میز باید حدود یک متر باشد.

$$\text{طول آتن روی میز} = \frac{\lambda/4}{64} = \frac{62.5}{64} = 0.976 \text{ m} \approx 1 \text{ m}$$

۱۶-۲-دستورهای حفاظت و ایمنی

◀ کلیه نکات ایمنی مندرج در آزمایش های قبل را به طور کامل رعایت کنید.

۱۶-۳-قطعات و تجهیزات مورد نیاز

- سیگنال ژنراتور AF، یک دستگاه

- سیگنال ژنراتور RF، یک دستگاه

- گیرنده رادیویی AM، یک دستگاه

- سیم، یک متر

- سیم چین، یک عدد

- پیچ گوشته مناسب تخت و چهارسو، به تعداد مورد نیاز

- اسیلوسکوپ دو کاناله، یک دستگاه

آزمایش ۱۶

سیگنال ژنراتور RF دستگاهی است که توسط آن می توانند انواع سیگنال های رادیویی معمولی و مدوله شده AM را تولید کنند. عملکرد این دستگاه را در آزمایش شماره ۶ به طور کامل فرا گرفته اید. در این آزمایش می خواهیم از مولد فرکانس رادیویی به عنوان فرستنده AM استفاده کنیم. می دانیم برای ارسال امواج رادیویی نیاز به آتن با طول مناسب است. طول مناسب برای آتن های موج MW معمولاً $\frac{\lambda}{4}$ یا کسری از آن مثلًا $\frac{\lambda}{8}$ یا $\frac{\lambda}{16}$... است.

حال اگر به خروجی سیگنال ژنراتور RF، سیمی با طول $\frac{\lambda}{4}$ یا کسری از آن (مثلًا $\frac{\lambda}{8}$ یا ...) وصل کنیم، این سیم می تواند به عنوان آتن عمل کند و امواج را در فضای کارگاه پخش نماید. در این آزمایش ابتدا آتن نصب شده در کارگاه را مورد مطالعه قرار می دهید سپس طول آن را با طول مناسب تعریف شده مقایسه می کنید و در نهایت سیگنال ژنراتور RF را عملًا به عنوان یک فرستنده به کار می برد.

۱۶-۱-۱-محاسبه طول آتن $\frac{\lambda}{4}$: می دانیم طول

آتن از رابطه $\frac{\lambda}{4} = L$ محاسبه می شود. L طول موج ارسالی است

که مقدار آن از رابطه $\frac{C}{F} = \lambda$ محاسبه می شود. مثلًا اگر فرکانس انتخابی ایستگاه 120° کیلوهرتز باشد طول موج آن برابر است با

$$\lambda = \frac{C}{F} = \frac{300000 \times 10^3 \text{ m/s}}{1200 \times 10^3} = 250 \text{ m}$$

مقدار L برابر است با

$$L = \frac{\lambda}{4} = \frac{250}{4} = 62.5 \text{ m}$$

برای انتشار موجی با فرکانس 120° کیلوهرتزی دکلی به طول 62.5 متر مورد نیاز است تا آتن $62.5/5 = 12.5$ متری را نگه داری کند.

۱۶-۱-۲-محاسبه آتن برای کارگاه : چون طول

کارگاه محدود است و نمی توانیم آتن را به صورت قائم نصب کنیم، آن را به صورت افقی در نظر می گیریم و نسبت طول آتن به طول

اگر در اولین قدم موفقیت نصیب ما شود، دیگر سعی و عمل معنی ندارد.

صحیحی (زوج) از $\frac{\lambda}{4}$ یعنی $\frac{\lambda}{8}$ ، $\frac{\lambda}{16}$ ، $\frac{\lambda}{32}$ یا ... است یا خیر؟ توضیح دهید.

۱۶_۴_۵_سیگنال ژنراتور RF را روی حدود وسط

باند موج MW (حدود ۸۰۰ کیلوهرتز)، مدولاسیون داخلی و

حداکثر دامنه خروجی RF و مدولاسیون ۷۵ درصد تنظیم کنید.

۱۶_۴_۶_آتن محاسبه شده در مرحله ۴_۴ را به

خروجی RF دستگاه سیگنال ژنراتور RF اتصال دهید.

۱۶_۴_۷_دستگاه گیرنده را روی موج MW و فرکانس

۸۰۰ کیلوهرتز، به گونه‌ای تنظیم کنید که فرکانس ارسال شده توسعه سیگنال ژنراتور قابل دریافت باشد.

۱۶_۴_۸_*_نتایج حاصل شده از اجرای این آزمایش

را شرح دهید.

۱۶_۴_۹_*_شکل موج خروجی سیگنال ژنراتور RF

را روی اسیلوسکوپ مشاهده نمایید و با مقیاس مناسب آن را در نمودار ۱۶_۱ رسم کنید.

۱۶_۴_۱۰_*_سیگنال ژنراتور AF را روی

فرکانس ۲KHz مربعی قرار دهید و خروجی آن را به ورودی EXT-Mode سیگنال ژنراتور RF متصل کنید، بلوک دیاگرام این مدار را رسم کنید.

۱۶_۴_۱۱_*_خروچی سیگنال ژنراتور RF را به

اسیلوسکوپ متصل کنید و دامنه سیگنال ژنراتور AF را در حدی تنظیم کنید که مدولاسیون ۵ درصد به وجود آید. شکل موج خروجی را در نمودار ۱۶_۲ رسم کنید.

۱۶_۴_۱۲_*_گیرنده را به گونه‌ای تنظیم کنید که ایستگاه ۸۰۰ کیلوهرتز را دریافت نماید.

۱۶_۴_۱۳_*_با استفاده از اسیلوسکوپ، شکل موج

خروجی آشکارساز (دوسر ولوم) یا دوسر بلندگو را مشاهده و در نمودار ۱۶_۳ رسم کنید.

۱۶_۴_۱۴_*_فرکانس سیگنال ژنراتور RF را بین

۱۰۰ Hz تا ۵KHz تغییر دهید و اثر آن را روی صدای گیرنده بررسی کنید و نتایج را توضیح دهید.

۱۶_۴_۱۶_مراحل اجرای آزمایش

مواردی که با ستاره (*) مشخص شده است و هدف کلی آزمایش را در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی بنویسید.

قابل توجه هنرآموزان محترم کارگاه

با توجه به فضای کارگاه، فرکانس مناسب را روی سیگنال ژنراتور RF انتخاب کنید و برای آن آتن مناسب را محاسبه و پیش‌بینی نمایید. سپس سیمی به طول آتن طراحی شده را در سرتاسر طول و وسط کارگاه نصب کنید. سپس سیگنال ژنراتور را به آن اتصال دهید و موج AM را از طریق این آتن ارسال نمایید و حوزه دریافت امواج را توسط گیرنده برای هنرجویان به نمایش درآوردید.

۱۶_۴_۱۱_*_با استفاده از گیرنده رادیویی خود، امواج

ارسالی توسط آتن نصب شده در کارگاه را دریافت کنید و طول موج ارسالی و فرکانس را مشخص نمایید.

۱۶_۴_۱۲_*_طول آتن نصب شده در کارگاه را اندازه

بگیرید و یادداشت کنید.

۱۶_۴_۱۳_*_طول آتن $\frac{\lambda}{3}$ را برای طول موج دریافته

از آتن کارگاه محاسبه کنید.

۱۶_۴_۱۴_*_با توجه به اطلاعات اولیه داده شده،

بررسی کنید آیا طول آتن نصب شده در کارگاه، مضرب کسری

۱۵-۴-۱۶- با استفاده از یک تقویت کننده و یک میکروفون، صدای خود را روی سیگنال ژنراتور RF مدوله کنید و آن را در فضای کارگاه ارسال نمایید. سپس با استفاده از گیرنده رادیویی آن را دریافت کنید. نتایج به دست آمده در این مرحله را در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی بنویسید.

۱۶-۴-۱۶- خروجی یک منبع صوتی مانند MP3 Player را به ورودی مولد سیگنال RF وصل کنید و صدای موسیقی یا گفتار ضبط شده در دستگاه را از طریق سیگنال ژنراتور RF در فضای کارگاه پخش و آن را دریافت کنید. دامنه خروجی دستگاه مولد صوت یا Level سیگنال ژنراتور RF را افزایش دهید تا مدولاسیون بیشتر از صد درصد ایجاد شود. اثر مدولاسیون بیشتر از صد درصد را روی صدای دریافت شده بررسی و نتایج را در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی بنویسید.

۱۶-۴-۱۷- تحقیق کنید برای افزایش توان خروجی فرستنده و فضای تحت پوشش آن چه عملیاتی و توسط چه مدارهایی باید صورت پذیرد. هم‌چنین در قسمت خروجی فرستنده‌های پرقدرت از چه قطعاتی استفاده می‌کنند؟ نتیجه این تحقیق را در کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی ثبت کنید.

۱۶-۶-۲- در این آزمایش برای تغییر در صد مدولاسیون

نتایج حاصل شده از این آزمایش را حداکثر در ۴ سطر در در شرایطی که از EXT-Mode استفاده می‌شود، کدام مشخصه‌ها را باید تغییر داد؟ چرا؟

۱۶-۶-۳- در صورتی که در صد مدولاسیون بیشتر

از ۱۰۰ درصد شود، چه اثری روی سیگنال خروجی بازسازی شده در گیرنده می‌گذارد؟

۱۶-۶-۴- در این آزمایش، هنگامی که موج مربعی را

دریافت می‌کنید، در شکل موج آن تغییراتی ایجاد می‌شود، دلیل آن چیست؟ شرح دهید.

۱۶-۵- نتایج آزمایش*

کتاب گزارش کار و فعالیت‌های آزمایشگاهی بنویسید.

۱۶-۶- الگوی پرسش

۱- هنگام استفاده از سیگنال ژنراتور RF، با استفاده از مدولاسیون داخلی به عنوان یک فرستنده، چه مراحلی را باید اجرا کنید؟ به طور خلاصه تشریح کنید.